

2.2.1 עבודה עם ילדים ונוער

לעבודה עם ילדים ונוער בגרמניה מסורת של למעלה מ-100 שנים והיא באה לידי ביטוי גם בחקיקה (למשל, בספר החוקים הסוציאלי השמיני). מטרתה של העבודה עם ילדים ונוער היא **גיבוש האדם כסובייקט והתפתחות דמוקרטית**: יש לסייע לילדים ובני נוער בפיתוח יכולתם לאוטונומיה אישית ולהשתתפות דמוקרטית ולשללבם בפיתוח הפעילויות כדי להופכם לחברים עצמאיים בחברה ובקהילה.

מכאן שהעבודה עם ילדים ונוער היא **וולונטרית**, פתוחה לכל הצעירים, מתאימה לתחומי העניין הספציפיים שלהם ומושפעת מהשתתפותם של הנוגעים בדבר.

תחום העבודה עם ילדים ונוער כולל **עבודה פתוחה עם ילדים ונוער** כמו גם **עבודה עם ילדים ונוער במסגרת עמותות**. בתחום פועלים גורמים נוספים כמו עבודה בינלאומית עם נוער, עבודה ניידת עם בני נוער, עבודה תרבותית עם בני נוער וארגונים המתמקדים בתכנים כגון משחקים, ספורט, פעילויות טבע/סביבה, בריאות ועוד.

2.2.1 עבודה עם ילדים ונוער

סעיף 11 בספר החוקים הסוציאלי השמיני קובע כי "יש להציע לצעירים פעילויות לנער הנחוצות לקידום התפתחותם. הפעילויות יתנו מענה לאינטרסים של הצעירים וייקבעו ויפותחו בהשתתפותם. הן יאפשרו להם לפתח יכולת לאוטונומיה אישית ויבודדו אותם לקחת אחריות חברתית ואזרחית. יש להבטיח את הגנשת הפעילויות לצעירים בעלי מוגבלויות.

בטבלה הבאה מפורטים יעדי הפעילות וההשפעה של העבודה על ילדים ונוער בהתאם לסעיף 11 בספר החוקים הסוציאלי השמיני והעקרונות הקונספטואליים הבסיסיים הקשורים בהם: מטרת הפעילות, מטרת ההשפעה, להציע פעילויות נגישות לכל הילדים ובני הנוער, המבוססות על האינטרסים שלהם. אוטונומיה אישית של ילדים ונוער, השתתפות והתפתחות דמוקרטית, הכלה, לאפשר השתתפות בקבלת החלטות ובפיתוח תוכניות. אחריות חברתית ואזרחית של ילדים ובני נוער

הצפייה שהעבודה עם ילדים ונוער "תציע פעילויות" לקהל היעד שלה משקפת את האופי הוולונטרי של התחום. משמעת מוכר גם שהעבודה עם ילדים ונוער אינה עוסקת במניעה ופיקוח ואינה נוקטת באמצעים חינוכיים. הפילוסופיה החינוכית שבבסיס העבודה עם הנוער מסתמכת על התהליך של התפתחות האדם כסובייקט ומטרתה היא תמיך התפתחות העצמי. היא מתמקדת בפיתוח היכולת של ילדים ובני נוער במציאת דרכם ומקומם בעולם בבחנות עצמם.

בהקשר חברתי, האוטונומיה האישית מתפרשת כהשתתפות בחברה הדמוקרטית. הצעירים משתפים פעולה במטרה לבחור ולפתח פעילויות בהתאם לתחומי העניין שלהם; מעבר לכך, הם מקבלים על עצמם אחריות חברתית ומלאים תפקיד בביצועה של החברה הדמוקרטית. בדרך זו, משולבים זה בזה העקרונות המקצועיים של פיתוח האדם כסובייקט וההשתתפות הדמוקרטית.

- מלבד המבנה הבסיסי של "העבודה הפתוחה עם ילדים ונוער" והפעילויות של ארגוני הנוער, נזכרים בסעיף 11 בספר החוקים הסוציאלי השמיני כמה תחומים נוספים בהם מתמקדת העבודה עם ילדים ונוער:
1. חינוך הנוער מחוץ לכותלי בית הספר בנושאים כלליים ובתחומי הפוליטיקה, החברה, התרבות, מדעי הטבע והטכנולוגיה.
 2. עבודה עם נוער בספורט, במשחקים ובאירועים חברתיים.
 3. עבודה עם נוער בהקשרים מקצועיים, לימודיים ומשפחתיים.
 4. עבודה בינלאומית עם נוער.
 5. נוסף לילדים ונוער.
 6. ייעוץ לנוער.

נתונים לגבי העבודה עם ילדים ונוער

ב-2019, לשכות הרווחה לנוער, כנסיות, ארגוני רווחה וגופים עצמאיים אחרים ברחבי גרמניה ארגנו 156,700 פעילויות לנוער במימון ציבורי שהיו מיועדות ליותר מ-8.5 מיליון צעירים. ב-105,864 מהמקרים (67%) היה מדובר במיזמים או באירועים (בקנה מידה גדול) כמו קייטנות, השתלמויות, מופעים, פסטיבלים או אירועי ספורט. 26,500- (17%) מתוכם היו פעילויות לקבוצות, כמו מפגשים קבוצתיים קבועים המוצעים על ידי ארגוני נוער, 24,300- (16%) היו פעילויות "פתוחות" כמו מפגשי נוער.

רוב הפעילויות הפתוחות אורגנו על ידי גופים ציבוריים (כ-10,000) ואחרים גופים מטעם ארגוני רווחה עצמאיים (כ-5,700), גופים אחרים (כ-4,800), אגודות נוער ומועצות נוער (כ-3,900). גם הפעילויות הקבוצתיות אורגנו לרוב על ידי גופים ציבוריים (כ-7,700), ואחרים גם ארגוני רווחה עצמאיים (כ-7,300), ארגוני נוער ומועצות נוער (כ-6,100) וגופים נוספים (כ-5,350). באשר לאירועים ולמיזמים, רוב הפעילויות אורגנו על ידי ארגוני נוער ומועצות נוער (כ-43,000), ואחרים הגופים הציבוריים (כ-31,750), ארגוני רווחה (כ-17,400) וגופים נוספים (כ-13,750). על פי נתונים סטטיסטיים של רוחות הילדים והנוער, 32,132 איש היו פעילים בתחום העבודה עם ילדים ונוער בסוף 2018. מספר זה כולל 19,067 (59.3%) שהוסקו ב"עבודה פתוחה עם נוער וטיפול בנער בשעות הפנאי".

מחקר של der AIDA-2014 ממצא כי באותה שנה 31% מבני 25 עד 25 מהנבדקים השתתפו בפעילויות "פתוחות" המוצעות לילדים ונוער. יותר מרבע מהמקטים בגיל בית ספר מעל גיל 12 השתתפו בפעילויות "פתוחות" לילדים או נוער. 67% מבני 12 עד 25 השתתפו בפעילויות המוצעות על ידי ארגונים ומועצות נוער (כולל מועדוני ספורט).

בסקר של מוסד הנוער הגרמני (DJI) מ-2016, קצת פחות מ-60% ממרכזי הנוער ציינו כי פוקדים אותם גם ילדים ובני נוער עם מוגבלויות, בעיקר הודות לנכונותו של צוות מימון, גישות מתאימות ושיתופי פעולה קיימים עם מוסדות לאנשים עם מוגבלויות. עם זאת, לאור מחסור כללי בפעילויות מתאימות והעובדה ששירותים סוציאליים ניתנים בכפוף על ידי גופים שונים (ספר החוקים הסוציאלי השמיני לעומת ספר החוקים הסוציאלי העשירי), בעשורים האחרונים התפתחו, באופן חלקי, תשתיות מקבילות המציעות פעילויות לשעות הפנאי שכן בלעדיות או שאינן בלעדיות במיוחד לילדים ובני נוער עם מוגבלויות, אשר מארגנות על ידי גופים העוסקים בסיוע בהשתלבות /או ארגונים של אנשים עם מוגבלויות. החוק בדבר חיזוק הילדים והנוער מ-2021 קובע במפורש ששירותי הרווחה לילדים ונוער כהגדרתם בסעיף 11 בספר החוקים הסוציאלי השמיני יאורגנו בצורה מכלילה, ולכן צפוי שפעילויות הכלה מעין אלה ימשיכו להתפתח תוך שיתוף פעולה בעתיד.

לקריאה נוספת

- Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe (2019): Inklusion in der Jugendarbeit. 10 Jahre UN-BRK – ein Blick auf die Entwicklungen in der und Erwartungen an die Jugendarbeit. Discussion paper. Online at https://www.agj.de/fileadmin/files/positionen/2019/Inklusion_Jugendarbeit.pdf (last accessed: 31 May 2021).
- Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (ed.) (2017): 15. Kinder- und Jugendbericht. Bericht über die Lebenssituation junger Menschen und die Leistungen der Kinder- und Jugendhilfe in Deutschland, Berlin. Online at <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/115438/d7ed644e1b7fae4f9266191459903c62/15-kinder-und-jugendbericht-bundestagsdrucksache-data.pdf> (last accessed: 31 May 2021).
- Destatis: Basisdaten zur Statistik zu den Angeboten der Jugendarbeit (22531). Access via the GENESIS-Online database.
- Deutsches Jugendinstitut – DJI: Aufwachsen in Deutschland: Alltagswelten - AID: A <https://www.dji.de/ueber-uns/projekte/projekte/aida.html> (last accessed: 31 May 2021).
- Pothmann, Jens/Deinet, Ulrich (2021): Offene Kinder- und Jugendarbeit im Wandel. In: Deinet, U., Sturzenhecker, B., von Schwandenflügel, L., Scherwerthel, M. (eds.): Handbuch Offene Kinder- und Jugendarbeit. Wiesbaden.
- Scherwerthel, Moritz/Sturzenhecker, Benedikt: Die Kinder- und Jugendarbeit nach § 11 SGB VIII. Erfahrungsraum für Subjekt- und Demokratiebildung. Online at <https://www.ew.uni-hamburg.de/einrichtungen/ew2/sozialpaedagogik/service-fuer-die-praxis/material-fuer-die-praxis.html> (last accessed: 31 May 2021).
- Seckinger, Mike/Pluto, Liane/Peucker, Christian; van Santen, Eric (2016): Einrichtungen der offenen Kinder- und Jugendarbeit. Eine empirische Bestandsaufnahme. Reihe: Beiträge zur Kinder- und Jugendhilfeforschung. Weinheim and Basel: Beltz Juventa.